

95, 706 492

61
Ent

DEC 1 1964

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

MAANDBLAD UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSCHE ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING

Deel 24

1 september 1964

No. 9

Adres der Redactie:

B. J. LEMPKE, Oude IJselstraat 12^{III}, Amsterdam-Zuid 2 — Nederland

INHOUD: T. H. van Wisselingh: Macrolepidoptera in 1963 (p. 181). — L. G. E. Kalshoven: Observations on Lymexylonidae in Indonesia and Malaya (p. 184). — J. T. Wiebes: Fig wasps from Israeli *Ficus sycomorus* and related East African species (Hymenoptera, Chalcidoidea) 1. Agaonidae (p. 187). — Eduard Wagner: Neuer Beitrag zur Systematik der Gattung *Tuponia* Reuter 1875 (Hem. Het., Miridae) (p. 192). — Korte mededeling (p. 186: W. J. Kabos). — Literatuur (p. 186: B. J. Lempke).

Macrolepidoptera in 1963

door

T. H. VAN WISSELINGH

Zoals gewoonlijk zal ik U weer iets mededelen over de meest interessante vangsten van Macrolepidoptera in het jaar 1963. Dit jaar was wat de klimatologische omstandigheden betreft, evenals de drie voorgaande jaren slecht; een zeer laat en vrij koud voorjaar, een natte en koude zomer en een vrij zacht najaar, dat vermoedelijk als gevolg van de slechte zomer echter zeer weinig opleverde. Toch was als geheel 1963, wat de vangsten van Macrolepidoptera betreft, althans in Bergeijk iets beter dan 1962 en veel beter dan 1961. In totaal zag ik in 1963 431 soorten tegen 428 in 1962 en 400 in 1961. Op licht kwamen iets meer soorten dan in 1962 en in 1961, hetgeen onderstaande cijfers aangeven (de tussen haakjes geplaatste getallen geven die uit 1962 en 1961 aan):

Hoogste aantal soorten per avond 124 (103, 82)

Gemiddelde beste vijf avonden op de lamp 99,8 (91, 75,8)

Gemiddelde beste tien avonden op de lamp 83,8 (83,9, 63,8)

Gemiddelde beste twintig avonden op de lamp 70,1 (72,24, 53,75)

Gemiddelde beste vijftig avonden op de lamp 51,78 (50,28, 38,98)

Het aantal soorten was weliswaar iets hoger dan in 1962, het aantal exemplaren echter veel geringer. Vooral het najaar was, niettegenstaande een aantal vrij warme avonden, zeer slecht. Een aantal in andere jaren gewone soorten verscheen niet of slechts in enkele exemplaren, b.v. *Peridroma saucia*, *Agrochola circumcellaris*, *A. macilenta*, *A. lychnidis*, *A. lota*, *Rhizedra lutosa*, *Hydraecia micacea*, *Oporinia dilatata*, *Diloba caeruleocephala*, *Poecilocampa populi*, *Chesias legatella*, e.a.

Zeldzame soorten:

Panthea coenobita Esp. 1 exemplaar op 9.VII.1963 op licht te Epen.

Misticoptera sexalata Retzius. Van deze soort, waarvan ik te Bergeijk in 1962

SMITHSONIAN DEC 1 1964

reeds 8 exemplaren zag, kwamen in 1963 tussen 15 juli en 2 augustus 10 exemplaren aldaar op de lamp.

Minoa murinata Scopoli kwam op 29 juli op licht te Bergeijk. Deze soort is tot nu toe slechts één maal in Nederland aangetroffen, nl. in 1927 in Zuid-Limburg. Als voedselplant voor de soort wordt in Engeland vermeld amandelwolfsmelk (*Euphorbia amygdaloides* L.), die in ons land alleen in Z.-Limburg is gevonden. In de Rijnprovincie en in Beieren is de rups gevonden op *Euphorbia cyparissias* L. Mij is niet bekend, of laatstgenoemde plant bij Bergeijk voorkomt. Zo niet, dan is het, aangezien dit diertje niet als een trekker bekend staat en Z.-Limburg \pm 100 km van Bergeijk is verwijderd, waarschijnlijk dat *murinata* ook met een andere voedselplant genoeg neemt.

Xanthorboë biriviata Bkh. 3.VIII.1963 op licht te Bergeijk.

Lithophane furcifera Hufn. 22.X.1963 op smeer te Bergeijk.

A f w i j k e n d e v a n g d a t a .

Miltochrysta miniata Forster. Volgens de Catalogus-LEMPKE, Suppl. 8 : (454) heeft de soort in gunstige jaren twee generaties. In 1963 ving ik nog op 7.X een exemplaar te Bergeijk, waaruit blijkt, dat deze tweede generatie zelfs in vrij ongunstige seizoenen kan voorkomen.

A f w i j k i n g e n

De laatste jaren is meerdere malen geweest op een toename van het aantal melanistische vormen van verschillende vlindersoorten. Dit verschijnsel is wel in verband gebracht met luchtverontreiniging ten gevolge van een sterke toename van het aantal fabrieken, als gevolg waarvan het aantal korstmossen op boomstammen afnam, zodat deze donkerder werden.

Het is mij opgevallen, dat in 1963 een groot aantal melanistische of sterk verdonkerde vormen voorkwam. Ik heb uit mijn collectie 23 soorten genomen, welke in 1963 (enkele in 1962) zulke vormen vertoonden en wel de volgende:

Stauropus fagi L., f. *nigrescens* Lpk., ♀ te Epen, ♂ te Bergeijk (1963).

Lymantria monacha L., f. *atra* v. Linstow, Bergeijk (1963).

Dendrolimus pini L., f. *cana* Closs, twee exemplaren Bergeijk (1963). Volgens Cat.-LEMPKE alleen vermeld uit Wiessel.

Apatele psi L. Een prachtig melanistisch exemplaar te Epen, 4.VII.1963.

Apatele rumicis L., een exemplaar van f. *polonica* Prüffer te Bergeijk (1963).

Scotia clavis Hufn., f. *nigra* Tutt. Vier exemplaren te Epen (1963).

Scotia exclamationis L., f. *picea* Hw. Epen (1963).

Scotia segetum Schiff. Volgens Cat.-LEMPKE komen de lichtste vormen alleen bij het ♂, de donkerste alleen bij ♀ voor; in 1963 ving ik te Bergeijk een licht ♀ en een donker ♂.

Sideridis albicolon Hb. In de duinen komt in hoofdzaak de lichte f. *cinerascens* Tutt voor, in het binnenland de donkere typische vorm. In 1963 ving ik te Bergeijk 3 exemplaren van de zwartachtige f. *nigrescens* Lpk.; bovendien in 1962 te Bergeijk een tussenvorm tussen de typische vorm en f. *cinerascens*.

Polia nebulosa Hufn. Drie bijna zwarte exemplaren te Bergeijk (1963).

Cleoceris viminalis F. Een prachtig zwart exemplaar (f. *obscura* Stgr.) te Epen, 1963.

Celaena haworthii Curtis. Een klein exemplaar van f. *erupta* Germar te Bergeijk (1963).

Luperina testacea Schiff. Vier exemplaren van f. *obscura* Culot te Bergeijk (1963).

Thalpophila matura Hufn. In de duinen komt de lichte typische vorm voor. De donkere vormen f. *texta* Esp. en f. *variegata* Lpk. worden in het binnenland aangetroffen. In 1963 vond ik te Bergeijk alleen zeer donkere exemplaren van f. *variegata* Lpk.; in 1961 en in 1962 telkens 1 exemplaar van f. *texta* Esp.

Apamea sordida Schiff. Ook deze soort vertoont in de duinen veel lichtere vormen dan in het binnenland, hoewel ook daar vrij lichte vormen kunnen voorkomen. In 1963 ving ik te Bergeijk vier zeer donkere exemplaren van f. *nigrescens* Hanemann.

Apamea lithoxylaea Schiff. In 1963 vier veel donkerder dan normale exemplaren te Epen.

Sterrha seriata Schrank. De verdonkerde f. *cubicularia* Peyerimhoff te Bergeijk (1963).

Gonodontis bidentata Clerck. In 1963 twee exemplaren van de donkere f. *fusca* Lpk. Verder twee donker zwartbruine, waarbij de dwarslijnen ontbreken, f. *nigra* Prout, en een vreemd exemplaar, waarbij de linker voorvleugel en de beide achtervleugels nagenoeg effen zwart zijn, terwijl de rechter voorvleugel als die van f. *fusca* Lpk. is.

Operophtera brumata L. Een fraai exemplaar van f. *nigrescens* Lpk. te Bergeijk (1963).

Semiothisa liturata Clerck. Reeds op de wintervergadering in 1963 wees ik erop, dat in 1962 te Bergeijk $\pm 40\%$ van de talrijk op licht komende soort tot de donkere f. *nigrofulvata* Collins behoorde. In 1963 was dit percentage wellicht nog hoger. F. *nigrovulvata* is geheel zwartbruin met een lichte bruine band. In 1963 ving ik drie exemplaren, waarbij deze band praktisch onzichtbaar is, zodat alle vleugels bijna effen zwartbruin zijn, f. *nigra* Peerdeman, Bergeijk, 1.VIII.1963, ♀. *Peribatodes secundaria* Schiff. Op de vorige wintervergadering toonde ik een sterk verdonkerd exemplaar, f. *obscura* Lpk. In 1963 ving ik te Epen een ongetekend, nagenoeg zwart exemplaar, f. *nigrata* Sterneck.

Alcis repandata L. In 1954 ving ik een nagenoeg ongetekende zwarte vorm (♀) van deze soort te Epen op 2.VIII, f. *nigricata* Fuchs. In 1963 te Vaals een zeer donkere vorm, waarbij echter de tekening flauw zichtbaar blijft (f. *fusca* Lpk.).

Zoals uit het medegedeelde blijkt, was in 1963 het aantal melanistische vormen groot. Niet als conclusie, maar alleen als mogelijkheid, zou ik de vraag willen stellen, of wellicht de reeks koude en natte zomers die wij achter ons hebben, van invloed kan zijn geweest op het ontstaan van verdonkerde vormen.

Summary

Enumeration of rarer species of Macrolepidoptera taken in 1963 in the south-east of the Netherlands. The attention is especially drawn to the great number of dark forms which were observed that year.